

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

YAŞLI HAKLARI
ÇALIŞTAYI

Ulusal Eylem Planı
2023

YAŞLI HAKLARI
ÇALIŞTAYI

Sibel Tatar

Cumhurbaşkanı Eşi

Aydan Başkurt

Cumhurbaşkanlığı Sosyal Politikalar Danışmanı

Ziba Akkurt

Cumhurbaşkanlığı Hukuk Danışmanı

KOORDİNATÖR& EDİTÖR

Doç. Dr. Süheyla Üçışık Erbilen

Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi
Yönetim Kurulu Başkanı

AKADEMİK ÜYE

Uzm. Fatma Türüç

Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi
Araştırma Görevlisi

Uzm. Sümeyye Rabia İstanbul

Doğu Akdeniz Üniversitesi Doktora Öğrencisi

ÇALIŞTAY MODERATÖRLERİ

Prof. Dr. Bahire Özad

Yrd. Doç. Dr. Aybike Yektaoğlu

Yrd. Doç. Dr. Bezar Eylem Ekinci

Yrd. Doç. Dr. Handan Sezgin

TEŞEKKÜR

Yaşlı Hakları Çalıştayı'na katkıda bulunan moderatörlere, raportörlere,
katılımcılara ve emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	6
TANIMLAR	8
GİRİŞ	9
Ulusal Eylem Planı Amaç ve Hedefleri	12
Ulusal Eylem Planı Hedefleri (2023-2025)	13
MEVZUAT VE DENETİM: YAŞLI BAKİMEVLERİ YASASI	14
BAKIM HİZMETLERİ VE FİNANSMANI	16
YAŞLI HAKLARI VE YAŞLILARIN TOPLUMDA GÖRÜNÜRLÜĞÜ	18
YAŞLI BAKIM HİZMETLERİ VE AKTİF YAŞLANMA	21

ÖN SÖZ

Yaşlılık insan yaşamının en önemli evrelerinden biridir. Her yaşlının bu evreyi insan haklarına yaraşır bir şekilde yaşaması hakkı vardır. Toplumsal ve kültürel unsurlarımızı geçmişten geleceğe yansıtan yaşlılarımızın, sağlık ve ekonomik yönden, sosyal yaşama aktif katılımlarına kadar, evde bakım ile kurumsal bakımlarının insan onuruna yaraşır şekilde sürdürmelerini sağlamak devletlerin görevidir. Sosyal devlet olmanın da bir gereğidir.

Dünya genelinde bilim ve tıpta gerçekleşen ilerlemeler ile yaşam süresi uzamıştır, bu sebeple toplumun genişleyen bir kesimi olarak ileri yaşlı bireylerin haklarını korumak ve onlara daha iyi bakım sağlamak daha da önemli bir görev haline almıştır. Bugün tüm sosyal devletlerde bu görev önemli bir yer tutmakta, ileri bir sosyal devlet oluşturabilmek için bir şart haline almıştır.

12-13 Ocak 2023 tarihinde, Cumhurbaşkanlığımız himayesinde gerçekleştirilen Yaşlı Hakları Çalıştayı bu sebeple önemli bir eksişe dikkat çekerek, yaşlı hakları konusunda bir eylem planı oluşturulması görevini yerine getirmiştir.

Konuya taraf olan pek çok paydaşın yer aldığı, kamu ve sivil toplumun ortak aklı ile oluşturulan bu eylem planında akademi dünyası da sivil toplum örgütleri ve kamu kurum kuruluşları ile yaşlılık olgusu tüm boyutları ile ele alınarak şu anda elinizde bulunan raporun ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Bu raporun ortaya çıkmasında büyük emeği geçen herkese teşekkür eder, bu konuya eğilerek ileride yapılacak çalışma ve araştırmalara da ışık tutmasını dilerim.

Ersin TATAR

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı

Son yıllarda dünyanın içinde bulunduğu demografik dönüşüm süreci ile birlikte yaşlıların bakım ve sağlık başta olmak üzere topluma katılım, güvenlik, yaşam boyu öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması insan hakları bağlamında değerlendirilmesi gereken bir alan haline gelmiştir. Halen yaşlıların haklarıyla ilgili özel uluslararası bir sözleşme olmaması, önemli bir eksikliklerdir. Özellikle Covid-19 pandemisi, yaşlı bireylerin insan haklarına yönelik sorgulamaların yoğunlaştığı bir dönem olarak karşımıza çıktığından, yaşlı haklarını korumaya yönelik uluslararası bir sözleşme oluşturma noktasında çalışmalar hız kazanmıştır. Dünya genelinde artan yaşam beklentisi ve azalan doğurganlık düzeyleri nedeniyle küresel nüfusun yaş yapısında benzeri görülmemiş ve sürekli bir değişiklik yaşanmaktadır. Günümüzde insanlar daha uzun yaşamakta ve yaşlıların toplam nüfus

içindeki payı ve sayısı hızla artmaktadır. Dünya genelinde 65 yaş ve üstü 771 milyon kişinin kayıtlara geçtiği söyleniyor. Bu yaşlı nüfusun 2030'da 994 milyon, 2050'de 1,6 milyara ulaşması bekleniyor. Yaşlı nüfusun dünya genelindeki nüfusa oranı 2022 itibarıyla %10 civarı olurken, bu oranın 2030'da %12'ye, 2050'de %16'ya çıkması öngörülüyor. Keza ülkemiz için de aynı durum geçerlidir.

Yaşlı nüfusun oranının artması ile birlikte evde bakım ve kurumsal bakım hizmetlerine duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşlı bakımına yönelik kurumlar arasında koordine edilen bir modelin olmaması eksikliklerdir. Yasal mevzuat da keza ihtiyaca cevap verebilecek durumda değildir. Bu konuda şimdiye kadar bir eylem planı hazırlanmamış ve bir strateji çizilmemiştir. Ülke olarak yaşlılara yönelik politikamızı gözden geçirip geliştirmemiz gerekmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı 12-13 Ocak 2023 tarihinde Yaşlı Hakları Çalıştayı geniş bir katılım ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde tarafımızdan ilk kez düzenlenmiştir.

Bu çalıştaydan çıkan sonuçların ülkemizde bulunan yaşlı bireylere ve yaşlı bireyler ile ilgili kurum ve kuruluşlara, yapılması gereken yasa çalışmasına önemli katkılar sağlayacağına eminim.

I. Yaşlı Hakları Çalıştayı'nı hayata geçirmemize katkı koyan öncesindeki toplantılara ve çalıştaya katılan tüm kurum ve kuruluşlara, Sivil Toplum Örgütlerine, Doğu Akdeniz Üniversitesi'ne, moderatörlere, Cumhurbaşkanlığı Danışmanları Aydan Başkurt ve Ziba Akkurt'a, editör Dr. Çağın Zort'a, çalışmalarımızın tüm aşamalarında yanımızda olan, büyük katkı koyan koordinatör ve editör Doç. Dr. Süheyla Üçışık Erbilen ve asistanı Uzm. Fatma Türüç'e Kıbrıs Türk Halkı ve şahsım adına teşekkür ederim.

Sibel TATAR

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı Eşi

TANIMLAR

Yaşlı: Dünya Sağlık Örgütü 65 yaş ve üzeri bireyleri “yaşlı” olarak tanımlamaktadır. Yaşlılık dönemleri: Geç Yetişkinlik (65-74 yaş arası), Yaşlılık (75-84 yaş arası), İleri Yaşlılık (85 yaş ve üzeri) olarak sınıflandırılır.

Yaşlılık: “Yaşlılık” sözlük anlamı olarak yaşlı olma, artmış yaşın etkilerini gösterme hali olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise, yaşlılığı çevresel etmenlere uyum sağlama yeteneğinin azalması ya da büyük oranda kaybolması olarak tarif etmektedir. Yaşlılık önüne geçilmesi mümkün olmayan biyolojik, kronolojik, sosyal yönleri ve sorunları olan bir süreç olduğundan yaşlılık sürecinde meydana gelen bu fiziksel, psikolojik ve psikososyal değişimler de birbiriyle ilişkili olmaktadır.

Geriatri: Geriatri, 65 yaş ve üstü bireylerin dahili hastalıkları, sosyal ve fonksiyonel yaşamları, yaşam kaliteleri, koruyucu sağlık hizmetleri ve yaşlılarda sık görülen geriatrik sendromlar ile ilgilenen bir bilim dalıdır.

Gerontoloji: Gerontoloji, yaşlanma ve yaşlılık süreçlerine ilişkin bilimsel araştırmaları gerçekleştiren ve bilimsel bulgulara dayalı olarak aktif yaşlanma politikaları üreten, yaşlanma ve yaşlılıkla ilgili var olan teorik yaklaşımları değerlendiren ve yenilerini oluşturan, uygulamalı çalışmaları sürdüren, toplumsal yaşam içinde sadece yaşlıları değil, tüm kuşakların yaşlanma süreçlerine ilişkin interdisipliner bir perspektifle sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları analiz eden bir bilim dalıdır.

Yaşlı İhmali: Yaşlı ihmali yaşlının sosyal, fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasında bilinçli veya bilinçsiz yetersizlik oluşmasıdır.

Yaşlı İstismarı: Yaşlı istismarı, yaşlının sağlık ve iyilik halini tehdit eden veya zarar veren herhangi bir davranışa maruz kalmasıdır.

Yaşlı Refahı: Yaşlıların güvende olmalarını ve başarılı bir şekilde bakılmaları kapsamında gerekli desteğe sahip olmalarını sağlamak için tasarlanmış bir hizmetler bütünüdür.

Yaşlının Yüksek Yararı: Yaşlının kısa vadeli dar çıkarı değil, uzun vadeli, geniş kapsamlı gelecekteki ve toplumsal çevre içerisindeki yararlarıdır.

İlgili Kurum(lar): Eylem Planı doğrultusunda işbirliği içinde yapılacak faaliyetlerin kendi sorumluluk alanına giren kısmını yürüten kurum/kuruluşlar.

Sorumlu Kurum(lar): Eylem Planı doğrultusunda yapılacak faaliyeti bizzat yürütecek olan kurum/kuruluşlar.

GİRİŞ

Yaşlanma, her canlı için intrauterin yaşamda başlayıp, ölüme kadar süren bir değişim süreci olarak kabul edilmektedir. Teknolojinin insan yaşamına sağladığı kolaylıklar, tıptaki gelişmeler, sağlığı koruma ve sürdürme konusunda bilinçlenme, beklenen yaşam süresini uzatmış ve böylece toplumda yaşlı nüfus oranı artmıştır. Gelişmiş ülkelerde yaşlılığın başlangıcı olarak kabul edilen 65 yaş ve üzeri nüfus, genel nüfus içinde önemli oranda artış göstermiştir.

Yaşlılık dönemindeki fiziksel ve sosyal değişimlerle birlikte yaşanan ekonomik güçlükler yaşlı bireyin evde veya kurumda bakımında bakım ilişkisinin yeterince desteklenmediği durumlarda yaşlı istismar ve ihmali gündeme gelebilmektedir. Yaşlı istismar ve ihmali, eş istismarı ve aile içi şiddet olayları ile ilgili olan bir olgudur. Yaşlı istismarı terimi şiddet eylemlerini ve kötü davranmayı içine almaktadır.

Yaşlı ihmali ise bakmakla yükümlü bireylerin (aile üyeleri, sosyal kurum çalışanları, özel bakıcılar), yaşlı bireyin günlük gereksinimlerini karşılamamasıdır. Ayrıca yaşlının fiziksel güçsüzlük, mental hastalık, yetersizlik durumunda gereksinim duyduğu hizmet ve bakımı alamaması ya da yetersiz alması olarak da tanımlanmaktadır.

Yaşlı istismarı ve ihmali geçmişte olduğu gibi günümüzde de gizli bir problemdir. Eş ve çocuk istismarı yıllardır tanınmasına rağmen, yaşlı bireylerin istismarı toplumun dikkatini ilk olarak 1970'li yıllarda çekmiştir. İstismar ve ihmal tüm ırklarda ve dini sınıflarda tanımlanmakta ve tüm sosyo-ekonomik düzeylerde görülmektedir. Genel olarak 60 ve üstü yaşta görülmekte olan yaşlı istismarı, kendisini korumada yetersiz olan bireylerde acı ve üzüntüye yol açan olaylar olarak tanımlanırken, Amerikan Tıp Konseyi yaşlı istismarını yaşlı bireye zarar veren ve onu tehdit eden davranışlar ve ihmalkârlıklar olarak ele almaktadır. İstismar bireysel istismar, yaşlıya yönelik kötü davranış, fiziksel acı, duygusal çöküntü ve ekonomik kaygı ile sonuçlanan her türlü davranışı kapsamaktadır. Yaşlıların ihmali ise yetersiz beslenme, giyim ve konut gibi temel ihtiyaçların karşılanmamasını içermektedir.

Yaşlıların yaşam süresinin uzaması, bakan kimseye yük olması, ekonomik durumun yetersiz olması, ev koşullarının iyi olmaması, aile içi şiddet, yaşlıların rol ve statüsünün azalmasına neden olan kültürel değişiklikler, gençlerden daha az saygı görme gibi nedenler yaşlı istismarını arttırmaktadır. Yaşlı tek başına yaşlanmamaktadır, bir toplum içinde bir çevrede bulunmaktadır. Eşi ve çocukları ile yaşayan yaşlıların daha çok fiziksel ve psikolojik istismara uğradıkları, yalnız yaşayan yaşlıların ise ekonomik istismara uğradıkları görülmektedir. Aile içi istismarın çok fazla olduğu tahmin edilmekle birlikte sayısı bilinmemektedir. Yaşlılar yakınlarına bağımlı oldukları için onların bu tür davranışlarını bildirmekten kaçınmaktadırlar. Ancak yapılan bazı tahminler pek çok yaşlının aile içinde şiddete uğradığı şeklindedir. Yaşlının bu bağımlılığı istismarını kolaylaştırır, çünkü yaşlı zayıf konumdadır ve diğerlerine ihtiyacı bulunmaktadır. Yaklaşık olarak yaşlıların % 3-4'ü; travma, tıbbi sorunlara dikkat edilmemesi, kötü hijyen ve su kaybı, uygun olmayan ev koşulları, incinme, sözel istismar, ekonomik istismar, zorla eve hapsedilme veya aile üyeleri, komşular, yabancılar ya da yaşlıya bakım veren görevliler tarafından istismar edilmektedirler. Yaşlılık döneminin başında bireyin bedensel işlevlerinin kaybı gelir ve yaşam kalitesinin giderek azaldığı bir duruma işaret eder. Bu nedenle yaşlılık döneminde kaliteli bir yaşamın önemi daha çok açığa çıkar. Çünkü yaşam kalitesi, bireylerin içinde bulunduğu koşullara bağlı olarak deneyimleri sonucu elde ettikleri doyum ve iyilik hali anlamına da gelir.

Yaşlanma doğumdan ölüme kadar süren hem bir büyüme hem de bir gelişme sürecidir. Bu süreç sosyolojik anlamda sosyalizasyonla iç içedir. Bu süreç içerisinde bireyin fizyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik değişmelerin etkisi altında bireysel algı ve yorumlarında farklılık taşır. Bireyin sınıfsal konumuna bağlı olarak değerlendirilen ve sosyalizasyon sürecinde öğrenilen tüm kazanımlarına bağlı olarak kültürel sermayesinin farklılığını ortaya koyar. Dolayısıyla kişinin yaşam kalitesini algılamasında hem bireysel (özel) hem de toplumsal (nesnel) öğrenmeleri rol oynar. Gerek yaşam doyumunu gerekse yaşam kalitesi özel bir karakter göstermekle birlikte aslında öznelikle-nesnellığın iç içe geçmişliğini vurgulayan bir yapı sergiler. Diğer bir ifade ile hem bireysel bir algı hem de toplumsal bir içerik taşır. Dolayısıyla subjektif ve objektif koşullar yaşam kalitesinin belirleyicisi olur. Bu koşulların iyi olma halinin sürdürülmesi yaşam kalitesinin göstergesidir. Böylece bu konu birey-toplum ilişkisini ele alan mikro ve makro oluşumu birleştiren sosyal

psikolojik bir bakış sunar. Yaşlı bireyin yaşam kalitesini değerlendirmesinde, sosyalizasyon sürecinde öğrendiği bilgileri ve deneyimleriyle birlikte içerisinde bulunduğu toplumsal sınıfın kültürel kodları belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle yaşlı bireyin yaşam kalitesi algısı ile sosyalizasyon süreci arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır.

Yaşlıların karşılaştığı tüm sorunların bilinciyle, hayat standartlarının geliştirilebilmesi için ülkemizde ilk kez gerçekleştirilmiş olan Yaşlı Hakları Çalıştayı'nda, yaşlılarla ilgili çalışma yürüten tüm devlet kurumları, üniversiteler, sivil toplum paydaşları bir araya getirilerek yaşlı hakları kategorileri ele alınmış ve elde edilen sonuçlarla bu eylem planı hazırlanmıştır.

Ulusal Eylem Planı Amaç ve Hedefleri

Amaç ülkemizde yaşayan tüm yaşlıların daha sağlıklı, güvenli, huzurlu ve mutlu olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri için tüm tarafların işbirliği ile faydalı bir yol haritası oluşturmaktır.

Yaşlı hakları çerçevesinde hazırlanan Ulusal Eylem Planı, 2023-2025 yılları arasında olmak üzere 3 yıllık bir uygulama dönemini kapsamaktadır.

Belirlenen hedefler doğrultusunda yapılacak olan faaliyetlerin uygulama süreleri: kısa vadeli (6 ay-1 yıl), orta vadeli (1-2 yıl) ve uzun vadeli (2-3 yıl) olarak belirtilmiştir.

Yaşlı Hakları Çalıştayı Ulusal Eylem Planı (2023-2025)'nin uygulanması, altı aylık dönemler halinde düzenlenen izleme ve değerlendirme toplantıları vasıtasıyla takip edilecektir.

Hedefler		Faaliyetler
1.	Mevzuat ve Denetim: Yaşlı Bakımevleri Yasası	5 Faaliyet
2.	Bakım Hizmetleri ve Finansmanı	8 Faaliyet
3.	Yaşlı Hakları ve Yaşlıların Toplumda Görünürlüğü	9 Faaliyet
4.	Yaşlı Bakım Hizmetleri ve Aktif Yaşlanma	8 Faaliyet
TOPLAM	4 HEDEF	30 FAALİYET

Ulusal Eylem Planı Hedefleri (2023-2025)

HEDEF - MEVZUAT VE DENETİM: YAŞLI BAKİMEVLERİ YASASI

- 1 -Yaşlı Bakımevleri Yasa Taslağının Gözden Geçirilmesi
-Ülkedeki Mevcut Yasal Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi
-Ülkedeki Bakım Evlerinin Durumlarının Değerlendirilmesi (Hukuki Açıdan)

HEDEF - BAKIM HİZMETLERİ VE FİNANSMANI

- 2 -Her Yönüyle Yaşlı Bakımının Ekonomik Boyutunun Değerlendirilmesi ve Bu Alanda Yapılacak Yatırım Projelerinin Finansmanı
-Ülkedeki bakım evlerinin durumlarının değerlendirilmesi (Finansal Açıdan)

HEDEF - YAŞLI HAKLARI VE YAŞLILARIN TOPLUMDA GÖRÜNÜRLÜĞÜ

- 3 -Yaşlıların Sağlık Sistemine Erişimi: Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri (Koruyucu), İkinci Basamak Sağlık Hizmetleri (Tedavi Edici), Üçüncü Basamak Sağlık Hizmetleri (Rehabilitasyon Edici) olmak üzere İlaç ve Tedavi Hizmetlerine Tam Erişimi
-Yaşlı İhmal ve İstismarının Toplumsal Kaynakları
-Ülkedeki bakım evlerinin durumlarının değerlendirilmesi (Yaşlı Hakları Açısından)
-Yaşlıların Günlük Yaşamda ve Medyada Görünürlüğü

HEDEF - YAŞLI BAKIM HİZMETLERİ VE AKTİF YAŞLANMA

- 4 -Yaşlı Bakım Hizmetlerinde Devlet ve Yerel Yönetimlerin Rolü
-Bakım Hizmetlerinin Kalitesi ve Bakım Verenlerin Yetkinliği
-Yaşlılara Yönelik İstismarın Her Türünün Önlenmesi

1- MEVZUAT VE DENETİM: YAŞLI BAKİMEVLERİ YASASI

Bakım evi ve huzur evi ayrımı kapsamında, özellikle yaşlı istismarı ve ayırmıcılığın önlenmesine ilişkin konuya yönelik uluslararası sözleşmeler ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihadı da dikkate alınarak ayrıntılı bir rapor hazırlanması yasa koyucular ve uygulamacılar için yol gösterici nitelikte olabilir. Bu ayrıntılı rapor bakım evleri ve huzur evlerinin yapılması ve denetimi konusunda uluslararası alanda farklı ülke örneklerine de yer vermenin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Faaliyet 1.1: KKTC’de huzurevi ve bakımevi ayrımları da dikkate alınarak kapsamlı bir yasa için çalışmalara ivedilikle başlanması, hem huzurevlerini hem de bakımevlerini kapsayan, açılış kuruluş, çalışma esasları ve denetim mekanizmalarını öngören bir yasa hazırlanması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Başbakanlık, Maliye	Orta-Uzun Vade 1-3 yıl	-Konuyla ilgili çalışma grubunun oluşturulması -Mevcut yasa ve tüzüklerin tümünün taranması -Taramalarda tespit edilen eksikliklerin giderilmesi, gerekli eklemelerin yapılması

Faaliyet 1.2: Ülkemizde az sayıda olduğu bilinen huzurevi ve bakımevi sayısının artırılması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, Başbakanlık, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı	Orta-Uzun Vade 1-3 yıl	-Sorumlu ve ilgili kurumların temsilcileri tarafından bir çalışma grubunun oluşturulması -Çalışma grubu tarafından, huzurevi için gerekli yasa ve tüzük çalışmalarının başlatılması

Faaliyet 1.3: Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün hem mevzuat hem fiziksel altyapı anlamında, yaşlılara yönelik hizmetlerin iyileştirilmeleri için ihtiyaç duyulan düzenlemelerin yapılması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, Başbakanlık, Maliye Bakanlığı	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Konuyla ilgili çalışma grubunun oluşturulması -Çalışma grubu tarafından, yaşlıların her türlü mağduriyetini önlemek için gerekli altyapı ve mevzuatların düzenlenmesi ile ilgili çalışmaların başlatılması -Bu alanla ilgili tüm mevzuatların gözden geçirilmesi

Faaliyet 1.4: Bakım evlerinin tıbbi müdahaleleriyle ilgili olan yasal dayanaksızlığın ortadan kaldırılması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, İçişleri Bakanlığı	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Konuyla ilgili, ilgili kurumlar tarafından belirlenen yetkililerinin oluşturduğu çalışma grubunun oluşturulması -Çalışma grubu tarafından, bakım evleri ve huzurevlerinin tıbbi müdahaleyi uzman personel ile yapabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması -Bu konuda hazırlanacak yasal mevzuatların yürürlüğe girebilmesi ve takibi

Faaliyet 1.5: Sosyal Hizmetler Dairesi'nin yaşlılık konusunda daha iyi hizmet verebilmesi için branslaşması ve bu alanda görev yapacak sosyal hizmet memurlarına belirlili aralıklarla hizmet içi eğitim verilmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversitelerin İlgili Bölümleri, İlgili Sendikalar	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Düzenlenen eğitim sayısı -Eğitime katılan kişi sayısı

2- BAKIM HİZMETLERİ VE FİNANSMANI

Faaliyet 2.1: Anayasada belirtilen sosyal devlet anlayışı çerçevesinde sağlık hakkını gözetme ve yaşlıların devlet kontrolünde bu haktan yararlanmaları için gerekli tedbirlerin alınması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,	Cumhuriyet Meclisi, İçişleri Bakanlığı	Orta-Uzun Vade 1-3 yıl	-Konuyla ilgili çalışma grubunun oluşturulması -Çalışma grubunun denetlemeleri yapması -Denetlemelerde tespit edilen eksikliklerin giderilmesi

Faaliyet 2.2: Evdeki yaşlıların bakımı konusunda halkın bilinçlendirilmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Basın ve Yayın Kurulu, Üniversiteler, Sivil Toplum Örgütleri	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-İlgili kurumlardan gelen temsilcilerle bir müfredat oluşturulması -Geliştirilen eğitim seti sayısı -Düzenlenen toplantı sayısı -Eğitime katılan katılımcı sayısı

Faaliyet 2.3: Sosyal ve ekonomik yetersizliği olan yaşlının bakımını üstlenen kişinin bakım karşılığı ücreti ve sosyal güvenlik primlerinin devlet tarafından karşılanması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, Başbakanlık, Maliye Bakanlığı	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Konuyla ilgili çalışma grubunun oluşturulması -Çalışma grubu tarafından, gerekli düzenlemeleri içeren yasa ve tüzük çalışmalarının başlatılması, -Hazırlanacak hazırlanacak mevzuatın yürürlüğe girmesi

Faaliyet 2.4: Yaşlı bakım alanında yatırım yapacak olan Girişimcilere, teşvik veya finansal destek konusunda bilgi ve gerekli eğitimlerin verilmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, DPÖ, Kalkınma Bankası, YAGA	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, DPÖ, Kalkınma Bankası, YAGA	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Bu konu ile ilgili kurumların temsilcilerinden oluşan çalışma grubunun oluşturulması -Geliştirilen eğitim seti sayısı -Düzenlenen eğitim sayısı -Eğitime katılan katılımcı sayısı

Faaliyet 2.5: Özel huzur evleri ve bakımevlerine devlet tarafından maddi destek sağlanması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Konuyla ilgili çalışma grubunun oluşturulması -Çalışma grubu tarafından, ihtiyaç analizi yapılması -İhtiyaçlar doğrultusunda maddi desteğin sağlanması konusunda çalışmaların başlatılması

Faaliyet 2.6: Sosyal Yardımlar Yasası'nda var olan bez yardımı ile ilgili maddenin yeniden düzenlenerek uygulamaya geçirilmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Başbakanlık, Maliye Bakanlığı	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-İlgili yasadaki maddenin yeniden düzenlenmesi ve uygulanmaya konulması ile ilgili takibin yapılması -Bütçe ayrılması -İhtiyaç sahipleri belirlenerek hasta yakınlarına bezin ulaştırılması

Faaliyet 2.7: Evde yaşlı bakımını üstlenen kişilerin kayıt altına alınması ve denetlenmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Başbakanlık, İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Polis Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Bakım veren kişilerin kaydı için gerekli denetimlerin yapılması

Faaliyet 2.8: Yaşlıların her türlü ihtiyacını karşılayıp mağduriyetini önleyecek, 7/24 acil erişim sağlayabilecekleri, kolaylıkla akılda kalabilecek bir telefon hattının uygulanmaya konması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı, Polis Genel Müdürlüğü, Basın ve Yayın Kuruluşları	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-İhbar hattının oluşturulması -Yetkin personelin istihdamı -İhbar hattının basın-yayın kuruluşları aracılığıyla duyurulması

3- YAŞLI HAKLARI VE YAŞLILARIN TOPLUMDA GÖRÜNÜRLÜĞÜ

Faaliyet 3.1: Emeklilik sürecine gelmiş bireylerin sosyal yaşamdan kopmadan hayatlarına devam edebilmeleri için adaptasyon süreçlerinin planlanması ve uygulanması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Çalışma grubunun oluşturulması -Emeklilik sürecine gelmiş yaşlı bireylerin sosyal yaşamdan kopmamaları için yapılabilecek düzenlemelerin belirlenmesi -Gerekli düzenlemelerin gerçekleştirilmesi

Faaliyet 3.2: Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını daha kolay karşılayabilmesi, takip edilebilmesi ve sosyalleşebilmesi için dijital sistem ile ilgili eğitimlerin verilmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Üniversiteler Sivil Toplum Kuruluşları	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Tematik öğretim programının oluşturulması -Düzenlenen eğitsel faaliyet sayısı -Faaliyetlere katılan yaşlı sayısı

Faaliyet 3.3: Yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam için spor ve beslenme konusunda bilgilendirilmesi ile spor ve yürüyüş alanlarının sağlanması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Sağlık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Yaşlıların Bakımından Sorumlu Kişi ve Kuruluşlar	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Çalışma grubu oluşturulması/proje yürütülmesi -Farklı ülke modellerinin incelenip analiz edilmesi -Mevcut durum ve ihtiyaç analizi raporları -Modelin oluşturulması -Bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi -Bütçeleme araştırması yapılması -Gerek duyulacak bütçenin belirlenmesi -Araştırma sonucu belirlenen bütçenin onayının alınarak yaşlıların spor yapabilecekleri alanların oluşturulmasında kullanılması -Durum takibi

Faaliyet 3.4: Sağlık sisteminde yaşlılara öncelik verilmesi, ihtiyaç duyduklarında ivedilikle randevu alabilmeleri için gerekli sistemin kurulması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Sağlık Bakanlığı	Başbakanlık, Maliye Bakanlığı Yerel yönetimler	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Sağlık kuruluşlarında gerekli düzenlemelerin yapılması -Sağlık personellerinin bilgilendirilmesi -Durum takibi

Faaliyet 3.5: Yaşlılık maaşının bez, ilaç ve ulaşım gibi masrafların göz önünde bulundurulması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Maliye Bakanlığı	Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Paydaşlar tarafından ihtiyaç analizi yapılması -İhtiyaçlar doğrultusunda ge- rekli bütçenin belirlenmesi

Faaliyet 3.6: Yaşlı bireylere tüm haklarının anlatılacağı bilgilendirici seminerler verilmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Milli Eğitim Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Üniversiteler Yerel yönetimler	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Tematik öğretim programının oluşturulması -Düzenlenen eğitsel faaliyet sayısı -Faaliyetlere katılan yaşlı sayısı

Faaliyet 3.7: Sosyal Hizmetler Dairesi'nin ev ziyaretleri sırasında gözlemledikleri yaşlıların sağlık durumları ve ihtiyaçlarının, devlet ve diğer kurumlarla paylaşılacağı ortak bir veri tabanı oluşturulması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Yaşlıların Bakımından Sorumlu Kişi ve Kuruluşlar Yerel yönetimler	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Dijital veri sisteminin oluşturu- lması -Dijital veri sistemine girilen veri sayısı -Hazırlanan rapor sayısı

Faaliyet 3.8: Yaşlı bireylerin medyada daha görünür olması sağlanarak pozitif mesajların verilmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Sağlık Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Başbakanlık, Basın ve Yayın Kuruluşları, Sivil Toplum Örgütleri	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Yaşlı bireylerin medyada gö- rünürlüğünü arttıracak pozitif kamu spotlarının hazırlanması -Çeşitli programlarda yaşlı bireylere yer verilmesi

Faaliyet 3.9: Yaşlı bireylere belirli aralıklarla malnütrisyon, kırılanlık, obezite gibi tarama testlerinin düzenli olarak yapılması, takip edilmesi, ihtiyaç duyulduğunda uygun tedavi yöntemlerinin doktor ve diyetisyen eşliğinde uygulanması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yaşlıların Bakımından Sorumlu Kişi ve Kuruluşlar	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Testlerin yapılabilmesi ve takibinin sağlanabilmesi için gerekli bütçenin belirlenmesi -Test sonuçlarının takip edi- lebileceği bir veri sisteminin oluşturulması -Düzenli durum takibi

4- YAŞLI BAKIM HİZMETLERİ VE AKTİF YAŞLANMA

Faaliyet 4.1: Huzurevlerinde sadece 65 yaş üstü ve huzurevi kriterlerine uygun bireylerin barındırılması, zorunluluk nedeniyle de olsa engelli ve bakım ihtiyacı olanların bu merkezlerde değil onlara uygun farklı merkezlerde barındırılmalarının sağlanması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Yaşlı Bakımından Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Girişimlerin yapılması ve takibi -Çalışma Grubu oluşturularak engelli ve bakım ihtiyacı olan- ların kendi şartlarına uygun merkezlerde yaşamalarının sağlanması

Faaliyet 4.2: Devlete bağlı bakım evlerinin ihtiyaca göre artırılması hem devlet hem de özelde faaliyet gösteren bakımevlerinin yasal statüleri altında devlet tarafından denetlenmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, Başbakanlık, Yaşlı Bakımından Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Konuyla ilgili çalışma grubu- nun oluşturulması -Mevcut yasa ve tüzüklerin tümünün taranması -Gerekli düzenlemelerin yapıl- ması ve uygulanması -Düzenli olarak denetlenmesi

Faaliyet 4.3: Yerel yönetimler tarafından yaşlılara yönelik gündüz bakım ve yaşam merkezlerinin kurulması yaşlıların bu merkezlere ulaşmalarının sağlanması için taşıma imkanı sağlanması ve yerel yönetimlerin çevre düzenlemelerini yaşlıların kullanımına uygun hale getirilmesi

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Milli Eğitim Bakanlığı, Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	Meclis, Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Konuyla ilgili çalışma grubunun oluşturulması -Çalışma grubu tarafından, yaşlıların zaman geçirebilecekleri yaşam merkezlerinin kurulabilmesi için gerekli yasa ve düşük çalışmalarının başlatılması -Hazırlanacak yasa tasarısının yürürlüğe girip gerekli merkezin açılabilmesi için girişimlerin yapılması ve takibi -Bütçenin belirlenmesi -Yaşlılarının aldıkları hizmetin devamı için ulaşım sürekliliğinin sağlanması

Faaliyet 4.4: Devlet hastanelerinde geriatri servisleri açılması ve yaşlıların yoğun bulunduğu servislerde ihtiyaca cevap verecek yeterli sayıda hemşire istihdam edilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Sağlık Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, Başbakanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Bütçe çalışmalarının yapılması -Geriatri servislerinin açılması -Personel istihdamı -Durum takibi

Faaliyet 4.5: Yurt dışından yaşlı bakımı hizmetlerinde çalışmak amacıyla gelen kişilerin bu alanda eğitim almalarının zorunlu hale getirilmesi, sertifikalandırılması, belirli periyodlar halinde bilgi ve becerilerinin denetlenmesi hususlarında gerekli düzenlemelerin yapılması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, Yaşlı Bakımından Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	Orta Vade 1-2 yıl	-Yurt dışından yaşlı bakımı için gelen kişilerin bu alanda eğitim almalarının zorunlu hale getirilmesini sağlayacak sistemin oluşturulması -Eğitime devam eden bakıcı sayısı -Bilgi ve becerilerin sürekli denetlenmesi

Faaliyet 4.6: Bakım evlerinde kaliteli bakım hizmetlerinin yürütülmesi için, hem hemşire hem de üniversitelerin yaşlı bakımı bölümünden mezun olan kişilerin çalıştırılması koşulu getirilmesi ve özel bakımevlerine nitelikli personel istihdamı konusunda devlet desteğinin sağlanması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yaşlı Bakımından Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	Kısa-Orta Vade 6 ay-2 yıl	-Yasal düzenlemelerin yapılması -Bütçeleme araştırması yapılması -Gerek duyulacak bütçenin belirlenmesi -Araştırma sonucu belirlenen bütçenin onayının alınarak donanımlı personel istihdamının sağlanması -Durum takibi

Faaliyet 4.7: Vasi tayini politikasının değişmesi, kapsamının genişletilmesi ve sosyal hizmetlerin kadroları güçlendirilerek vasi denetlemelerinin yapılması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Cumhuriyet Meclisi, Başbakanlık, Savcılık, Mahkemeler, Maliye Bakanlığı, Polis Genel Müdürlüğü	Orta Vade 1-2 yıl	-Konuyla ilgili çalışma grubunun oluşturulması -Mevcut yasa ve tüzüklerin taranması -Taramalarda tespit edilen eksiklikler göz önüne alınarak hazırlanan mevzuat değişikliği sayısı -Yeniden hazırlanan mevzuat sayısı -Durum takibi

Faaliyet 4.8: Belediyelerin ve üniversitelerin işbirliğiyle 60 yaş üzerine emeklilik üniversitesi gibi yaşlıyı sosyal yaşamın içinde tutacak, aktif yaşlanmayı sağlayacak organizasyonlar yapılması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yerel Yönetimler	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Üniversiteler, Sivil Toplum Örgütleri, Yaşlıların Bakımından Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	Kısa Vade 6 ay-1 yıl	-Organizasyonun yaşlının genel durumuna uygun olarak oluşturulması -Düzenlenen organizasyon sayısı -Organizasyonlara katılan yaşlı sayısı

KUZEY KIBRIS TÖRK CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI